

זהר הקדוש עם ביאור הפתר והפכוד

פרישת נצו"י • בענין מיתת משה רבינו ע"ה

ביאר שכמו שבמשה יהושע נתבאר שהיה כן לתועלתו ולטובתו של משה, כך גם בזה האיש שמת קודם זמנו מפני שנשא אשה של איש אחר, הוא לתועלתו ולטובתו שימות.

ואמר עוד רבי שמעון, **תא חזי - בא רואה, והא אתמר - והרי למדנו, דכל רוחין דנפקין מלעילא - שכל הנשמות שיוצאות מלמעלה ממקור הנשמות, דכר ונקבא נפקי - זכר ונקבה יוצאות, ואחר כך בבואם לעולם הזה, מתפרשין - נפרדות ונולדות בשני מקומות. וממשיך לבאר שאף שתדיר הם יוצאות ממקור הנשמות ביחד, אך ברדתם לעולם הזה, אינם יורדות תמיד ביחד, ולזמנין תפוק ונשמתא דנוקבא עד לא נפקת דכר דהוא בר זוגה - אלא לפעמים תצא נשמת הנקבה טרם שיצאה נשמת הזכר שהוא בן זוגה. וכל זמנין דדכורא לא מטא זמניה לאזדווגא בהדי נוקביה - ובכל פעם שלא הגיע זמן הזכר, להזדווג עם הנקבה שלו שהיא בת זוגו, ואתי אחרא ואתנסיב בהדיה - ובא איש אחר שאינו בן זוגה ולוקח אותה, ואז פיו דמטא זמנא דהאי לאזדווגא - כיון שמגיע זמנו של בן זוגה, להזדווג עם בת זוגו, מה עושה הקדוש ברוך הוא, פד אתער צדק בעלמא, למפקד על חובי עלמא - כאשר מתעוררת מדת המלכות הנקראת צדק לפקוד על עוונות העולם, פניש ליה להאי אחרא דהוה נסיב בהדיה - נאספת נשמתו של אותו אחר שהיה נשוי לה, ואתי אחרא ונטיל לה - ומגיע האיש האחר, שהוא בן זוגה, ולוקח אותה, ועל דא - ועל זה אמרו חכמים, קשין וזוגין קמי קודשא בריך הוא - קשה זיווגו של אדם לפני הקדוש ברוך הוא כקריעת ים סוף, כי לפעמים צריך להמית אדם בשביל זיווגו של אחר.**

לאחר שאמר שאדם שהקדים ולקח את בת זוגו של חברו, מת קודם זמנו. יבאר עתה שזוהו רק כאשר זה המקדים חטא. ואף שלא חטא כל כך שיתחייב מיתתו, אולם מצטרף חטא זה עם הטעם שבא העת שאשתו צריכה להינשא לבן זוגה האמיתי, ולכן הוא מסתלק קודם זמנו.

אמנם מה שאמרנו שהראשון שנשא את האשה שהינה בת זוגו, הוא מת כאשר מגיע הזמן של השני לישא אותה, וכל דא - כל זה הוא רק בגין דסרח דכורא עובדוי - משום שחטא וקלקל הזכר מעשיו, אז נוטלים אותו מן העולם, ואף על גב דלא סרח כל פך עובדוי בחטאיה - ואף על פי שלא קלקל מעשיו כל כך, שיתחייב מיתה לשמים, מכל מקום אתנניש בההוא זמנא, עד לא מטון יומיו - הוא נאסף ומסתלק באותו זמן טרם שהגיע זמנו למות, דלא עביד הכי במשפט - ועליה כתיב, (משלי יג כג) - ועליו נאמר בפסוק, 'ויש נספה בלא משפט', משום שהוא מת בלא מידת המשפט, שהוא בזעיר אנפין, ואערע ביה דינא דצדק בחובוי - ופגע בו דין הצדק' שהיא במלכות בעוונותיו, ולא מפני שהיה עליו למות בחטאו, אך דבר זה שחטא, מצטרף לטעם השני, בגין דמטא זמניה דאחרא ונסיב לה - משום שהגיע זמנו של האחר שהוא בן זוגה ונושא אותה, דהא דידיה היא - שהרי היא שלו, ובת זוגו.

לאחר שאמר רבי שמעון שאדם זה מת אף שלא חטא כל כך שיתחייב מיתה, והטעם הוא מפני שצריכה אשתו להינשא לבן זוגה האמיתי, מקשה רבי אלעזר שאם כן למה צריך להמיתו, אפשר להפרידם על ידי שיתגרשו זה מזו, וממילא תוכל האשה להינשא

במאמר זה בא רבי חזקיה לבאר שלא מפני הזקנה תש כוחו של משה ומת, רק מטעם שנתבאר לעיל שהיה משה בחינת חמה ויהושע לבנה, ועתה תם זמן הנהגת החמה, והחלה הלבנה להאיר, ולכן מת משה. עוד יבאר מה שאמר רבי אלעזר שהלבנה אינה יכולה להאיר אלא אחר שתקבל הארה מן השמש ארבעים שנה, לכן עתה שעברו ארבעים שנה מת משה.

כתוב בפרשתנו (דברים לב א) **'ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה וגו'** (דברים לא ב). היינו דאמר רבי אלעזר, ארבעין שנין נהיר שמשא לון לישראל, ואתנניש לסוף ארבעין שנין, ונהיר סיהרא.

אמר רבי שמעון ודאי הכי הוא, היינו דכתיב, (משלי יג כג) 'ויש נספה בלא משפט' והא אתערו חבריאי, ואנן נוקים ליה לקרא, אבל על מה דאתערו חבריאי, בלא הוא אצטריף לעלמא, לתועלתא דבר נש, דיתנניש עד לא מטון יומיו. תא חזי, והא אתמר, דכל רוחין דנפקין מלעילא, דכר ונקבא נפקי ומתפרשין, ולזמנין תפוק נשמתא דנוקבא, עד לא נפקת דכר, דהוא בר זוגה, וכל זמנין דדכורא לא מטא זמניה לאזדווגא בהדי נוקביה, ואתי אחרא ואתנסיב בהדיה, פיו דמטא זמנא דהאי לאזדווגא, פד אתער צדק בעלמא, למפקד על חובי עלמא, פניש ליה להאי אחרא דהוה נסיב בהדיה, ונטיל לה, ועל דא קשין וזוגין קמי קודשא בריך הוא. וכל דא בגין דסרח דכורא עובדוי, ואף על גב דלא סרח כל פך עובדוי בחטאיה, אתנניש פתהוא זמנא, עד לא מטון יומיו, דלא עביד הכי במשפט. ועליה כתיב, (משלי שם) 'ויש נספה בלא משפט', ואערע ביה דינא דצדק בחובוי, בגין דמטא זמניה דאחרא, ונסיב לה, דהא דידיה היא.

אחר שביאר רבי אלעזר שהטעם שמת משה הוא מאחר שעברו ארבעים שנות הארת החמה אל הלבנה, יבוא עתה רבי שמעון לרמוז את הענין בפסוק 'יש נספה בלא משפט' שקאי על הצדיקים שמתים כדי להעביר את ההנהגה לאחר, אמנם מוסיק, שמה שמת לכאורה קודם זמנו, אין לומר שמת סתם ושלא לצורך, רק הוא לתועלתו ולטובתו.

אמר רבי שמעון ודאי הכי הוא - ודאי כך הם הדברים, כמו שאמר רבי אלעזר, היינו דכתיב - וזה מה שכתוב (משלי יג כג) 'ויש נספה בלא משפט', יש מי ש'נספה' וזהו משה שמת משום ש'בלא משפט', שתמה הנהגת הזעיר אנפין הנקראת 'משפט'. והא אתערו חבריאי - והרי החברים נתעוררו לפרש את הפסוק הזה, כמו שכתוב לקמן באידרא זוטא (רצא); ושם ביארו החברים שכאשר מידת הדין שולטת בלי מידת הרחמים אז יש מי ש'נספה' קודם זמנו, ואנן נוקים ליה לקרא - וגם אנו נפרש את הפסוק שהוא מדבר על משה רבינו שמת כאשר תם הזמן של 'משפט'. אבל על מה דאתערו חבריאי - אמנם מה שנתעוררו החברים לפרש שם באידרא, שאם אין רחמים בעולם מסתלקים הצדיקים קודם זמנם, מבאר רבי שמעון ואומר שעל כל פנים אינם מתים שלא לצורך, כי בלא הוא אצטריף לעלמא - שהכל הוא צורך העולם, לתועלתא דבר נש - ולתועלת האדם הוא, דיתנניש עד לא מטון יומיו - שיסתלק קודם שיבוא זמנו, והוא לטובתו כמו שמבאר והולך.

אחר שאמרנו החברים שמשוה מת קודם זמנו, כי היה צריך לתת את ההנהגה ליהושע, מביא רבי שמעון דוגמא לדבר מאדם הנושא אשה. שפעמים יש אדם שעדיין לא הגיע זמנו לישא אשה מטעם שיתבאר, וכינתיים איש אחר נושא אותה, וכאשר בא זמנו של הראשון לקחת אותה, צריך זה האיש שלקח אותה בראשונה להסתלק קודם זמנו. בהמשך

לכן זוגה, ומשיב על זה רבי שמעון שדבר זה הוא לתועלתו וטובתו של האדם, שלא יראה את אשתו ביד אחר, ויותר טוב לו למות מלראות את אשתו ביד אחר.

אמר ליה - אמר לו **רבי אלעזר** להקשות לרבי שמעון אביו, **ואמאי** - ולמה ימות אותו האיש שאינו בת זוגו, הלא אם מצד מעשיו אין ראוי שימות,

אעדי קודשא בריך הוא לשאול ממלכו - ולמה לא הסיר הקדוש ברוך הוא את שאול מן המלוכה ויתן אותה לדוד, **ולא ימות** - ולא שימות שאול. ומתוך רבי שמעון, **אלא טיבו עבד קודשא בריך הוא עמיה דכניש ליה במלכותא** - אלא חסד עשה הקדוש ברוך הוא עם שאול שספק את נשמתו בעודו במלכותו, **ולא יחמי עבדיה שליט עליה** - ולא יראה יחמי עבדו שולט עליו, **ונטיל מה דתהו דיליה בקדמיא** - ולוקח מה שהיה שלו בתחילה.

לאחר שביאר שהנושא את בת זוגו של חברו פעמים שימות בחטאיו, יאמר עתה שצריך כל אדם להתפלל ולבקש רחמים מהקדוש ברוך הוא קודם שישא אשה, שלא יהיה נדחה מפני האחר:

כף האי - כך זה שנשא את בת זוגו של חברו, והגיע זמנו של חברו לישא אותה, יותר טוב לו שימות, ולא יראה את אשתו ביד אחר. **בגין כף** - ומשום כך, **בעי בר נש למבעי רחמי קמי קודשא בריך הוא** - צריך אדם לבקש רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא, **כד אידנוג** - כאשר בא לישא אשה, שיזמין לו הקדוש ברוך הוא את בת זוגו, **כדי דלא יתדחי מקמי אחרא**, שלא יהיה נדחה מפני האחר.

עתה חזר רבי שמעון לענין משה והושע, ויאמר, שביקש משה להכנס לארץ בלי להנהיג את ישראל, ולהיות כאחד הנכנסים, אמר לו הקדוש ברוך הוא, אי אפשר שתהיה החמה קיימת ותאיר הלבנה, אלא רק אחר שקיעת החמה יכולה הלבנה להאיר:

והנה **כתיב** - נאמר בפסוק (שם פסוק כו) **ויאמר יהו"ה אלי רב לך אל תוסף דבר אלי וגו', והא אוקימנא** - והרי העמדנו, שאמר הקדוש ברוך הוא למשה, שהגיע זמנו למות, לפי שעתה בא זמנו של יהושע להנהיג את ישראל, והשיב משה להקדוש ברוך הוא וביקש להיכנס לארץ אף באופן שיהיה הוא התלמיד של יהושע, **אמר ליה קודשא בריך הוא למשה** - אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, **משה, תבעי לאחדשא לאכחשא עלמא** - האם תרצה לחדש ולשנות את סדרי העולם, **חמית מן יומך שמשא פלח לסיהרא** - האם ראת ממיך שהשמש עובדת את הלבנה, והרי אם משה יהיה תחת שלטון יהושע, יהיה משה שהוא בחינת שמש, עובד את יהושע שהוא בחינת לבנה, ואם תרצה לומר שיהושע לא ישלוט על משה, רק משה יהיה שליט על עצמו, על זה אמר לו, **חמית מן יומך דישלוט סיהרא בעוד דשמשא קיימא** - האם ראת ממיך שהלבנה היא המלכות תשלוט בעת שהשמש היא התפארת

קיימת. **אלא דע לך**, כי **הו קרבו ימך למות** (שם לא יד), ולכן **קרא את יהושע והתעצבו אהל מועד ואצנו**, כיוון שהגיע זמנו למלוך, **יתכניש שמשא** - ותאסף השמש, **וישלוט סיהרא** - ותשלוט הלבנה. **ולא עוד** - ולא זו בלבד, **אלא אי אנת תיעול לארעא** - אלא אם אתה תכנס לארץ ישראל, אפילו אם לא תרצה לשלוט רק תיכנס כאחד מישראל, **יתכניש סיהרא מקמך** - תיאסף הלבנה מפניך, כלומר תתעלם הארת השכינה בגללך, **ולא ישלוט** - ולא תוכל לשלוט, משום שמשמה הוא כמו אור השמש ויהושע כמו אור הלבנה ומה מועיל אור הלבנה בעת שהשמש מאירה. ואם תאמר שיותר טוב שתשלוט אור השמש שהוא התפארת, מאור הלבנה, זה אי אפשר שיהיה כן, משום **שולטנותא דסיהרא מטא** - שוודאי הגיע זמן שלטון הלבנה, **ולא תשלוט בעוד דאנת קיימא בעלמא** - ואינה יכולה לשלוט בעוד שאתה קיים בעולם.

אמר ליה רבי אלעזר, ואמאי, יפריש לון קודשא בריך הוא, וייתי אחרא ויהיב ליה, אמר ליה דא הוא תועלתא דבר נש, וטיבו דעבדי עמיה, דלא יחמי אתתיה בינא אחרא. ותא חזי, אי האי לא פשרן עובדוי, אף על גב דדיליה היא תהיא אתתא, לא אתדחי האי אחרא מקמיה.

תא חזי, שאול מלכא נטל מלכו. (אמאי) **בגין דעד לא מטא זמניה דדוד להאי. דהא מלכו תהו ודאי דדוד, ואתא שאול ונטיל ליה. ביון דמטא זמניה דדוד למירת דיליה, ביון אתער צדק (מלכותא דלעילא) וכניש ליה לשאול בחובוי, ואתדחי מקמי דוד, ואתא דוד ונטיל דיליה.**

ואמאי לא אעדי קודשא בריך הוא לשאול ממלכו, ולא ימות. אלא טיבו עבד קודשא בריך הוא עמיה, דכניש ליה במלכותא, ולא יחמי עבדיה שליט עליה, ונטיל מה דתהו דיליה בקדמיא, כף האי. בגין כף, בעי בר נש למבעי רחמי קמי קודשא בריך הוא, כד אידנוג, דלא יתדחי מקמי אחרא.

כתיב (דברים ג כו) **ויאמר יהו"ה אלי רב לך אל תוסף דבר אלי וגו', והא אוקימנא, אמר ליה קודשא בריך הוא למשה, משה, תבעי לאחדשא (ס"א לאכחשא) עלמא, חמית מן יומך שמשא פלח לסיהרא, חמית מן יומך דישלוט סיהרא בעוד דשמשא קיימא. אלא, (שם לא יד) הו קרבו ימך למות קרא את יהושע, ויתכניש שמשא וישלוט סיהרא. ולא עוד, אלא אי אנת תיעול לארעא, ויתכניש סיהרא מקמך, ולא ישלוט. ודאי שולטנותא דסיהרא מטא, ולא תשלוט בעוד דאנת קיימא בעלמא.**

כיוצא בזה, **תא חזי** - בא וראה, **שאול מלכא נטל מלכו** - שאול המלך לקח את המלוכה שהייתה שייכת לדוד, כמו שמבאר והולך, **בגין דעד לא מטא זמניה דדוד להאי** - משום שעוד לא הגיע זמנו של דוד למלוך, שהיה עדיין קטן בשנים בעת שבקשו ישראל לעשות עליהם מלך, **דהא מלכו הוה ודאי דדוד** - שהרי המלוכה שייכת בוודאי לדוד, **ואתא שאול ונטיל ליה** - ובא שאול ולקח אותה, לפי שלא מצאו מי שיהיה ראוי למלוכה כשאול, **ביון דמטא זמניה דדוד למירת דיליה** - וכאשר הגיע זמנו של דוד לירש את שלו, **ביון אתער צדק וכניש ליה לשאול בחובוי** - אז העוררה המלכות הנקראת 'צדק' ונאסף שאול בעוונותיו, **ואתדחי מקמי דוד** - ונדחה מפני דוד, **ואתא דוד ונטיל דיליה** - ובא ולקח את שלו.

והנה, מה שמת שאול כדי שיבא דוד וימלוך, על זה שואל רבי שמעון, **ואמאי לא**

נפשי צמאה לדעת כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

